

LIBRI II. SECTIO I. CAPUT X.

De

Emeticis Antimoniatis.

Sequuntur Emetica selecta, eaque ex *antimoniatorum* classe petita. Cumque hæc sint heroica, non minus tamen suos patiuntur manes; antimonium ab aliis summe laudatur, ab aliis ad orbem detruditur. Animum subit historia de parente, quodam, qui morti proximus fidem fecit, filiis suis, se quicquid habuerit auri, idque non parum, condidisse in vineam, quærent & foderent diligenter, donec inueniant. Persuasum est toti fere orbi, auri non tam substantiam, quam genuinum seminium conditum esse aliis in vitriolo, aliis in antimonio, ut plura non memoremus. Hinc istud: est in vitriolo, quicquid quærent sapientes. Partitis igitur operis acerrimo studio hæcenus quæsitum, est à curiosis illud seu aurum, seu seminium auri; verum idem experti sunt fatum, achæredes prædicti parentis. Illi dum colerent diligenter vineam, reportabant lucrum eximium, aurum plurimum ex vino cultura facto fluens. Hi dum scrutantur mineralium viscera; selecta medicamenta plurima reperere, iisque tum se, tum alios ditarunt.

Autim affirmare, sola seu potissima hac causa *Basilium Valentinum* in curru triumphali antimonii triumphum agere apud posteros, *Suebtenium*, *Quercetanum* aliosque adhucdum inclarescere. Indeque factum est, quod tot medicina, tot panaceæ ex his duobus, vitriolo & antimonio, fuerint inuentæ. In singulis vero dubiam palmam vitriolo facit antimonium, imprimis quoad vim emeticam & diaphoreticam. Sique vitriolum, quod ex *Paracelso* laudauimus, quartam pharmacopoliæ partem constituit, antimonium sane dimidiam absoluerit, imo ex illo solo emetica, diuretica, diaphoretica, bezoardica & nulla non parantur.

Pp 3

Anti-

Antimonium crudum in substantia vomitum non ciere, auctoritates, experientia & rationes testantur. Inde enim *Myresius*, *Arnoldus*, aliique etiam alibi citati id asserunt, & pulueres contra vertiginem, epilepticos, hystericos & alios componunt; videri etiam de eodem meretur *Primerosius* l. 4. de vulg. error. c. 15. Ratio esse potest, quod in minori dosi diffusa vis salino-sulphurea, quod ipsa quoque occultata quasi & introuersa.

Hac occasione operæ pretium est elementa antimonii lustrare, ut hinc tum ipsa res pateat, & vomendi energia; tum, quo iure nonnulli inter venena nocentissima referant giata non tantum emetica, sed promiscue alia quoque vniuersa.

Duo sane sunt præcipua stammina eiusdem: *sulphur & partes metallica*, ipso sensu & processibus plurimis testantibus. *Sulphur* odore se statim prodit, simulac igni exponitur dispersum, ut in vitro gi; visui manifestum sit eadem operatione, ardet enim, ut non minus totum quasi gi in sulphur vertitur, seu menstruis lixiuiosis quibusuis & propriis coctione, solutione & præcipitatione per acida elicere libuerit; siue per acida, cum O_i , vitrioli, quod *Helmontius*, *Willisius* & alii præstant; utroque modo, licet diuerso effectu & respectu, separatione facta; priori assimilando, obsequentibus simul partibus metallicis propulso sulphuri; altero separando partes metallicas magis.

Partes vero metallica in regulo visuntur, non solum separatione facta maiori & primaria cum O & F ro, verum etiam leuiori in fusione ipsius gi, vitri hyacinthini quandoque, & ipsius puniceii. Vidimus enim in singulis separatos globulos metallicos regulinos. Par ratio est similibus processuum ex iisdem, in diuersum licet vsu constantium. Vtrumque elementum tum hoc, tum gi diaphoretici exemplo elucet & illustratur magis. Resoluitur enim gi in quibusuis processibus quasi in hæc duo præcipua. In gi diaph. sulphur deflagrat perfecte auolando, vnde non solum ipsum hinc albet, verum quoque partes metallicæ dissociatæ cum volatilitatem sulphuris amici non assequi possint, eoque sic destituantur, calcis formam induunt, vsu diaphoretico aliisque conspicuæ.

In

In regulo vero parando additur nitro Prus , vt non perfecte auolet sulphur, sed cicuretur & captiuatum separatumque a suo socio in scoriis resideat, simul fusione facta duo hæcque elementa, velut nuda, perfecte & ad oculum compareant. Ipsam vero calcem fixatam regulo deberi, cum partibus terreis implicito, patet, quod igne fusionis adhibito ex gio diaph. reuiuiscat regulus. Neque obstat, sulphur gii affuso u O i albescere, & bezoardicum minerale exhibere, siquidem sulphur gii illud non purum est, sed partem non minimam secum sororiantem occultit secum; adeo hæc ipsa elementa amicissime se complectuntur, nec nisi ægre admodum vinculum societatis dimittunt. Hæc ipsa est causa, quod gij um instar Protei tot diuersas transformationes subeat, & licet constantem videatur offerre faciem, mox aliam occultam ostendat, variato solum processu.

Secundaria & implicita passua in gio elementa sunt partes aquea & terrea, quarum illæ aufugiunt facile, hæc immutantur facile, determinatæ pro imperio & fortuna seu mutatione dictarum actiuarum.

*Secundaria & implicita media sunt partes acida & mercuriales; acidæ quidem latitantes in sulphure, neque prius euolutæ, quam in gas vertatur idem; mercuriales vero latitantes & immerse in partibus metallicis, vtræque simul salinæ, illæ fixæ, hæc volatiles, vnde $\ominus$ gii ligans elementa reliqua æstimandum est, mirum quantum variante transpositione, immutatione & mixtione particularum, prout scilicet tractantem inueniant. Acidæ non minus ac sulphuræ sensu patent, ex inuersa natura eiusdem, velut phœnix aliis e cineribus natus. Mercuriales altioris sunt indaginis. Vtut vero mire ludant, acquiri tamen & ostendi possunt, partim ex toto, facta sublimatione artificiosa, pluribus aludel propagata, vt volatile a fixo secedat, saltim ad probationem eiusdem; partim ex partibus metallicis, qui modus in secretis habetur, videri tamen potest apud *Basil. Valent. c. comment. Kerkringii, Langelottum epist. ad curiosos, Becherum in Psychosopia, & alios.* Quin imo non desunt, qui regulum gii nomine gii eiusdem, vt non dicam philosophorum, dignantur.*

Quin

Quin ponamus, non a priori, non ad oculum quasi hunc demonstrari posse, esse non-ens chemicum, quod aliis placet, factis tamen fuerit, a posteriori, per effectus, per *Φανόμενα* & affectiones varias eundem demonstrari posse. Non enim sequitur, rotunda & volubili æque forma eundem debere in theatrum prodire.

Et hæc ipsa ratio est, quare Δ ξ ii sit emeticum non raro, cui pro diaphoretico solo nescias fidere, quoniam ex dictis occultis secum partes metallicas, hisque implexas utrisque salinas. Arsenicales sane partes inesse ξ io, iniuria est seu chemicarum, seu qui labori philosophico idem destinant. Calumnia, inquam, est, quæ tamen viros magni nominis vel hodiernum deterreret, ut non audeant interius eo uti villo modo. Sed de eo post paulo.

Utque anticipemus hanc controuersiam, si ita dici mereatur, vel dubium potius elucidandum & dirimendum, arsenico carere ξ ium patet præter dicta, (1.) quod concluso igne ξ ium in clystum saluberrimum constituat remedium, cæteroqui sine dubio, nec nitri quidem antidoto obstante, liquorem inquinaturum. (2.) quod ipsum ξ ium sit potius antidotum arsenici, exemplo magnetis arsenicalis, qui ex ξ io, Δ e & Θ o conficitur, ita ut venenum omne mitescat, & iuxta quosdam innoxie hinc assumi possit in corpus, saltem brutorum, quorum nullum fere tam firmum est & *ιδιου γρηγορία* præ homine gaudens, ut ab arsenico assumpto, si quodlibet, non moriatur. Vniuersale enim est venenum arsenicum omnium animantium. (3.) quod ipsa ξ iata, qua talia, nullam cuti vel carni corrosionem inferant, quod proprium est arsenicalium. (4.) quod quicumque ab ξ iatis mortui scribuntur, vel obseruati sunt, nulla veneni assumpti, in specie arsenicalis, phenomena in corpore ostenderint. Ex gr. xii. vitri ξ ii cum elect. lenit. centum sedes, & mortem obseruauit *Cornar. obs. med. c. 4. p. 9.* Tacemus alios, quos *Gemma l. 2. cyslogn. Hildan. cent. 5. obs. 12.* inde mortuos narrant.

Notabile etiam est, quod vis salina, metallica, mercurialis ξ ii magis pansa sit, præ reliquis metallis, quia viscido cohesiuo glutine

glutine caret, & pulverisari facile potest, quia non ita fixum est corpus, instar reliquorum, utroque nomine magis actiuum. Certum enim est, vim metallicorum corporum in calce potissimum residere, qua non obtenta (par ratio est croci vitriolici in ꝑe & ꝑte,) extractio & diffusio minus habet locum, vt dissociari possint particulae.

Indicium salis huius, præter dictam rationem, etiam præbet infallibile vitrificatio. Omne vitrum ex sale & terra constat, inuicem vi ignis coadunitis & se amplexantibus. Ergo & calx illa ꝑii, quando ad vitrum abacto ꝑe aptatur in patina, bina vel tertia vice, ꝑium, (terram sanctam vocat *Rulandus*,) & inde fustum vitrum potentissime vires emeticas exerit, panko ꝑe proportionato sale. Quin hæc ipsa ratio addi superioribus potest præcipua, ꝑium cradum vomitum non ciere, quia partes salinae iuxta cum ꝑeis minus sunt panko minus solubiles, adeoque minus actiuæ, vti vna solubiles reddita summe actiuæ euadunt.

Atque hæc erit regula & fundamentum iudicandi de ꝑiatis emeticis omnibus, in genere & specie: v. g. 1. Quæcunque emetica ꝑiata partes salinas & sulphureas magis habent vnitas, expansas & solubiles, illa sunt potentiora & summa emetica; Quæcunque vero diffusas, minus panko & solubiles, minoris sunt actiuitatis & violentiæ. Videndum vero vt nec nimis nec minus agant.

2. Quæcunque ex dicta causa sunt actiuiora emetica; illa sola sunt seligenda, quin diffundenda & diffusionem refraganda.

Alia ergo sunt (1.) minus actiua & debilia; alia violentia; (2.) alia ex his iterum crudiora, alia correctiora. *Sulphur* ipsum auratum vomendi sine non adhibetur. Restant igitur, ceu basis, flores, vitrum & crocus, & posteriora duo quidem præcipue. Flores ab Empiricis adhibentur sæpe, & exemplum maniaci apud *Horsium* his curati extat.

Vitrum & crocus metallorum non differunt essentia, vtrumque enim est vitriforme corpus quoad consistentiam, differunt solo colore,

colore, vnde crocus metallorū est & dicitur vitrum ꝑii puniceum; alterum ꝑii ꝑii vitri nomine veniens, hyacinthinum. Differunt preparatione, quod vitrum maioris est apparatus, crocus metallorum minoris & quasi extemporaneus; illud quippe eget calcinatione, eaque repetita, & fusione hinc separatim; hic sola fusione, facilius & per compendium quasi sulphure superfluo per deflagrationem cum O ana abacto. Neque enim crocus metallorum impurius a ꝑii preparatione resultans huc quadrat, vel in praxi vsitatus hoc sine est.

Neutrum vero horum in substantia adhibetur, ob summam violentiam, sunt enim inexhausta & externa quasi virtutis, vnde si in puluere dentur, cum non excernantur facile, sed plucis ventriculi se insinuent intimius, quoscunque humores corporis obuios, vel haustos efficiunt, vnde hac causa est, quare tam infamantum pluribus fuerit ꝑium, eiusque vitrum. Hinc licet nouerimus exempla ab empiricis aliisque aliquando data vitrum & crocum in substantia, citra tristem hunc eventum, innoxie, Dei singulari gratia; praestat tamen & intutum omne, quod nocere potest & effectum tristem fortiri, in praxi omittente. Nec vitrum ꝑii vitriolatum penitus innoxium est, duplici nomine, quod ex preparatione patet. R vitri. ꝑii hyacinth. ℞ puluerisato subtilissime in alcool affunditur ℥ vitrioli ad digiti vnus eminentiam. Facta per 2. 3. hebdomadas infusione, leniter obturato vitro angusti orificii, digeritur tandem, donec ficescat, vel in puluem albidam sicciorem redigatur, in pilulas hinc ad gr. iij. vel iv. formandam, vel in puluerem. Non perfecte h. m. figitur vis emetica vel corrigitur, & simul vis corrosua vitrioli eidem impertitur, vnde licet commodam sit medicamentum pro fortioribus, non tamen selecti emetici, nostra quidem opinione, meretur titulum.

Vt itaque radix & fons omnium quasi emeticorum est vitrum ꝑii potissimum, siue hyacinthinum siue puniceum, croci metallorum nomine veniens, opere pretium est disquirere, tum qua ratione agat, in genere, tum quam ob rem in minutissimo quasi & vix imaginabili pondere. De Priori quidem satis

fatis constat ex assertis, agere ob sal sulphureum, repetere tamen & supponere id hic quoque oportet, vt alterum eo magis inuestigemus, & res tota magis illustretur.

Exemplum huius diffusæ virtutis præbet infusum vitri $\frac{1}{2}$ ii, vel croci, siue simpliciter infundatur cum vino rhenano v. g. ad gr. iij. iv. siue coquatur. Vel quod perinde est, si nummi, annuli, vel calix scyphusve picatus huic rei inseruiat, illi immersi vino, hic infuso, si v. g. $\frac{3}{8}$. vitri $\frac{1}{2}$ ii puluerisati cum pice misceatur & fluida hæc obducatur scypho iuniperino, vel alio. Singulis his modis toties vomitum ciet vitrum, quoties fit infusio.

Atque hæc ipsa est ∇ bened. Rulandi, frustra litigantibus autoribus, an ex croco metallorum, an ex vitro $\frac{1}{2}$ ii ab ipso fuerit parata. Sunt qui sola irradiatione agere putant, eo quod nulla ad sensum adpareat imminutio infusi cum liquore vitri, vnde perpetuum & æternum quasi emeticum parant. Imo id ad alterandi quoque vim extendunt nonnulli, aliudque exemplum simile præbet $\frac{1}{2}$ ius, qui infusus vel coctus cum ∇ a vermes necat, itidem citra ponderis decrementum sensibile. Vt melius hæc pateant, supponemus distinctius (1.) potentissimum emeticum $\frac{1}{2}$ iatum constituere vitrum.

(2.) Hoc ipsum vim suam communicare cum liquore seu aqueo, seu vinoso, seu acido, tanquam menstruo commodissimo.

(3.) Materiam licet corpoream, subtilitate nihilominus insignissima pollere, seu in aerem, seu in liquorem fiat dispersio, vnde qualitates nil aliud videntur esse quam modi materiæ. Exemplo sit in odoribus moschus, & odoribus consimilibus imbuta; in liquoribus fel aquæ commixtum, etiam in minima quantitate multum liquorem inficiens amarore, vt alia taceamus.

(4.) Medicamentum etiam in minima quantitate esse tanto magis actiuum, quo principiis actiuis magis factum est. Hinc certum est, energiam hanc dependere unice a sale sulphureo minerali. Sal est primum solubile, ergo per menstrua hæc

crisis

Qq 2

ipsa

ipsa soluitur. Sal est interpres amicitia inter sulphur & aquam, inter sulphur & acidum, seu reddit illud ipsum solubile. Id vero nulla alia ratione fieri poterat, quam intima ille vnione particularum per fusionem. Vtque sal reddit sulphur solubile; ita sulphur limites ponit sua hac textura, vt elutriari æque non possit. Genuina igitur ratio huius actiuitatis debetur sali in minimo quoque pondere actiuo; durantis vero eiusdem adscribenda sulphuri. Ideo tamen putandum non est, nil omnino corporei migrare in liquorem, præcipue potentiorum acidulorum; si enim experimenta facere placeat, manifeste apparebit, imminui, licet non ad sensum, attamen reuera. Licet enim id non pateat facile, quod in locum extracti & soluti corpusculi humidi solventis particulæ succedant, nihilominus si euaporetur liquor vel potius destilletur, qui infusus fuit, id ad oculum patebit, quamuis in minima quantitate, vt diximus.

Correctiora igitur præparata emetica sunt 1. *infusa*, quæ & cito agunt, idque efficaciter; & cito transeunt, seu operationem suam absoluunt. Quod vero nonnulli scribunt, corrigi quoque eadem, v. g. vitrum præparatum in insolatione, seu calore ignis solaris, vnde verso eodem in calcem, alterans & diaphoreticum saltem expectant, id minus locum habet. Si vitri præparati puluis subtilissimus ad aliquot septimanas soli exponatur calido, verba sunt *Persectani* *tecr. c. 10.* & de eo postea, etiam maiori dosi propinetur, nullaram virium ad euacuandum & mouendum corpus esse futurum, quod calore solis spiritus eius exhalarit & euanuerit. Id, inquam, eatenus verum est, quatenus sulphure exhalante & deflagrante figitur in calcem, minus tamen perfecte, vnde purum putum tunc reddi diaphoreticum dicere non ausim, neque enim calor iste solaris collectus a colore ignis actualis differt.

Consulto tamen monendum est, vix posse tuto præscribi talismodi infusum, nisi vel determinet medicus totum processum & formulam, vel accurate nouerit, quomodo parata & benedicta extet. Deinde & maioris securitatis gratia talismodi infusa prius filtranda veniunt.

In selectiori vero praxi vtendi hic modus, licet non reii- culus,

culus, hodie minus frequentatur, excepto 2. *oxyfaccharo emetico*
A. Sale, & concentratori *B. Ludovici*, de quo ipsi videri meren-
 tur, dando ad $\mathfrak{z}$ j. ij. & amplius,

Præter infusum $\mathfrak{z}$ ii, ∇ benedict. & oxyfacch. emeticum $\mathfrak{z}$.
 in vsu est *mercurius vitæ*; dictus mercurius, seu quod putarent
 autores nominis esse eundem mercurialis naturæ, nam ex $\mathfrak{z}$ -to
 & $\mathfrak{z}$ io parentibus enascitur, seu analogice, quod mercurii sub-
 limationem & præcipitationem æmuletur, vnde diximus esse
 præcipitatum $\mathfrak{z}$ ium. Vti enim mercurius sublimatur per salia in
 forma sicca; ita $\mathfrak{z}$ ium per eadem in forma butyrofa, etiam ci-
 tra additionem $\mathfrak{z}$ ii $\mathfrak{z}$ -mati. Mercurius vitæ vero dictus fuit com-
 muni more seculi, ad commendationem medicamenti, vt elixir
 vitæ, aqua vitæ, balsamum vitæ quoque nominatum fuit. Sed
 reuera nihil omnino de mercurio participat, sed sunt ipsæ partes
 regulinæ in liquamen redactæ, vel potius flores $\mathfrak{z}$ ii, vt partes
 regulinas cum vitriformibus complectamur. Neque enim flores
 quoque adeo differunt a vitro, sed sunt calx $\mathfrak{z}$ ii eleuata, ex qui-
 bus regulus & vitrum fusione parari potest. Quod vero non
 mercurialis sit naturæ, ex hoc ipso, aliisque dictis, vt & effectu pa-
 tet, nullam enim ciet saluationem, sed vomitum.

Ob vires arsenicales hunc reiicit *Knöbelius*, secutus *Basil.*
Valentinum tr. de febb. Epid. & pestil. vbi plura de eodem habet,
 p. 8. Hac occasione tres autorum de antimonio hypotheses esse
 memorabimus; (1.) illorum, qui antimonium penitus atque pe-
 nitus damnant, etiam diaphoreticum; (2.) qui distinguunt inter
fixatum, & non *fixatum*, vomitorium admittendo nullum, imo
 nec ex vegetabilibus; vti nec purgationem vel venæ sectionem, vt
Knöbelius, *Thomson*, *Helmont*, & quidam alii; (3.) qui vtrisque v-
 tuntur, sed prudenter & μετ' ἀσφαλείας, quod optimum est. Ipse
 vero Mercurius vitæ mitior est vitro, tuto intro dandus, posita in-
 dicatione, vel dosi primaria ad gr. iij. vel secundaria cum purgan-
 tibus ad gr. j. Eadem est ratio rosæ vitæ mineralis, seu mercurii
 vitæ tincti cum $\mathfrak{R}$ a sandali.

4. Recluso per clauem antimonio optimum est emeticum
Tartarus emeticus, recipiendo croci metallorum, (tanquam com-
 pendio.

Qq 3

pendiosioris, veletiam vitri, florumue, quod ex dictis satis claret,) & cryftall. tartari ana q. v. Affusa aqua sufficienti coquuntur prouido carbonum igne, in olla vitreata. Post ebullitionem liquor quam potest calidissime filtratur; filtratus euaporatur ad tertias, vel amplius: atque sic, reposita ollula cum operculo suo in cellam, colliguntur cryftalli tartari emetici, transumpto in se sale emetico. Reclusum esse crocum patet, tum ex effectu hoc, tum quod caput mortuum residuum colore rubro eleganti polleat, in eosdem, si libuerit, vsus vel alios potius impendendum.

Dosis ordinaria sunt gr. j. ij. iij. infantibus gr. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{8}$. Extraordinarie quandoque plus dandum v. g. in maniacis; siue in puluere per se, siue in pilulis, cum extracto aloes, siue in potionem redactus cum sirupo, seu oxysaccharum cum oxy melite, siue alia formularum genera.

Neque opus est correctione alia, tartarus quippe & expandit & corrigit simul leni acore suo. Quæcunque vero alia emetica vel purgantia minori quantitate venditantur, omnia ex hoc fonte desumpta esse sciendum. Atque ex hoc ipso colligi quoque potest, in minimo antimoniatâ agere pondere, ob principia summe actiua.

Hæc simpliciora sunt præparata ex antimonio emetica, ast optima. Neque enim decomposita reddere eadem accessione solari, lunari, opus est, facile tamen & innoxium, si mercurius vitæ solaris, lunaris ex butyro antimoni fiat, facto ex regulo solari, lunari, martiali. De singulis vero bene sentire iubet veritatis amor, & experientia, satis superque testata præsentaneam in morbis etiam grauissimis opem. Abusus nec hic tollit vsum, vnde scommata illa, quin & fulmina in antimonium, nanci faciendâ.

Omnis hic timor, vel odium, vel calumniæ cessant, modo tria attendantur: (1.) corporis ipsius status & præsentia materiæ positivæ indicantis & ad educendum aptandæ, (2.) medicamenti ipsius iusta præparatio; (3.) Præbium proportionatum, non excedens. Quod si nihilominus inopinata eveniat hypercatharsis, vel debilitas quædam, ipsi huic prouida cura medici facillime prospici potest,

LIBRI